

ТРИЗНІВНИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT
UKRAÏNIENNE

ORGANE DE LA LUTTE POUR L'INDÉPENDANCE DE L'UKRAÏNE

FONDÉ LE 15 OCTOBRE 1925 PAR SIMON PETLURA

Число 10 (660) Рік вид. XV. 12 березня 1939 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr

Париж, неділя, 12 березня 1939 року.

Цього місяця надходить визначна дата — 125-тиліття з дня народження Тараса Шевченка.

Після Івана Котляревського це була друга велика зірка у відродженій, новій українській літературі, що не тільки ярким полум'ям промайнула по небі українського життя свого часу, а й назавжди в житті українського народу залишила негасиме світло, яке присвічуватиме нашій нації на шляху її вічного існування.

Мало яка людина в житті різних націй так змогла прислужитися своєму народові.

Гарячим палким своїм словом Тарас Шевченко пробудив Українську Націю, показав їй шлях до визволення й кинув до чину, який закінчити ще мають сучасні наші покоління.

Сто двадцять п'ять літ тому народився той українець, який так багато спричинився до сформовання новітньої Української Нації. І це саме тому Тарас Шевченко, якого з повним правом так часто називають пророком і батьком народу, займає у нас таке почесне місце і це саме тому користується його пам'ять такою глибокою всенаріональною любов'ю.

Цього року, — у сто двадцять п'яту річницю приходу на світ того великого українця, — вияви пошани до нього, признання і вдячності нації наберуть ще більших, як завжди, розмірів.

Перед пам'яттю великого будителя схиляємо низько чоло у визначні роковини.

* * *

Надійшла ще одна вістка з совітської України, що добре характеризує способи боротьби Москви з українським народом, в якій вона робить все можливе те-ж і для зменшення української сили, рішаючий удар з якою наближається з невмолимою швидкістю.

Совітський уряд розпорядився переселити в Московщину все українське населення з прикордонної західньої смуги і на його місце переселити з Московщини москвинів.

Давня мрія совітів — розрядити антимосковський спротив на Україні шляхом можливо більшого переселення москалів на Україну. Саме тому весь час організуються у нас, на нашій родючій землі, різні колхози й совхози з молодих москалів, що скінчили військову службу: новітнє совітське «козацтво». Подібний план всміхається ще більшими результатами для Москви, коли одночасно з України забирається велику частину його населення.

Це новий удар, який Москва наносить нашому народові. Але цей удар хай послужить не для ослаблення сили українського народу, а навпаки — для більшого її з'єднання, для ліпшого підготовки до майбутніх одвертих боїв.

* * *

На Україні за часів совітської влади ніколи не переставала точитись національна українська боротьба проти московського окупанта. Виливається та боротьба українського народу в самі різноманітні форми, що диктуються умовами окупації та обставинами життя під московсько-совітським режимом, і в гострих своїх проявах набірає вигляду атентатів на совітських агентів та совітських вельмож.

Довгою низкою без жадної перерви йдуть ці випадки протесту проти чужого насильства — атентати на представників і агентів Москви, в більшості невеликої ранги, з тих, що мають з підбитим українським народом безпосередній стик.

Але от англійський «Times» подає звістку про такий новий атентат, доконаний в Києві на залізничному двірці проти теперішнього совітського генерал-губернатора України — секретаря комуністичної партії на Україні Хрущова.

Хрущова тільки поранено; життям заплатили за нього двоє пасажирів і сам местник. Але факт цього атентату показує, що вияви протесту все множаться та зачіпають і верхи ворожої Україні московсько-совітської влади.

Невідомому патріотові, що доконав акту помсти за знуцання над українським народом і привернув ще раз до української визвольної боротьби увагу світа, належить від усіх українців посмертне узнання його заслуги й пошана його пам'яті, як і всіх тих, що ні числа їх, ні їх імен ми не знаємо, і які гинуть безперервною довгою низкою в тяжкій боротьбі з чужинним наїздником там, на місці, на Рідній Землі.

Я К И Й Л І К ?

Ми звикли до того, що люди ганьблять те, чого не розуміють.

Фауст.

Було так, є й буде, що кожна людина, кожен нарід має свою будучність узалежнену в спосіб функціональний від вирішення тих проблем, що перед ним купчаться. Один нарід має перед собою тих проблем більше, а другий — менше, але як для першого, так і для другого рішаючим мірилом є саме вирішення, вартість якого знову-ж узалежнюється від глибини проникання тих проблем його кров'ю та його нервами. Без сумніву, збіг обставин та існуючі можливості сприяють, а то і не сприяють тому чи іншому вирішенню, але правильне пізнання обставин і можливостей не мусить і не сміє знижувати сили прагнення ані

в одиниці, ані у цілого народу. Навпаки, мусить піднести до чину все чесне й неспокійне, щоб працею упертою вирвати, як із самого себе, так і з свого оточення, все те, про що кажуть: незнання, некультурність. А туга по пізнанню була, є й буде поодиноким рушієм чеснот до того, щоб усе, що є негативного, було усунено працею нервів, — працею крові. Це є закон людського поступу на всі часи, бо-ж кінець духового поступу є ніщо інше, як особисте припущення, а так звані осягнення вищих шаблів культури є ніщо інше, як остовпіння, здеревенілість, коли ті шаблі уважаються кінечними. Тільки отим остовпінням та здеревенілістю й можемо собі пояснити всі ті негативні явища, що неконечним ланцюгом тягнуться серед людської суспільності. Між тими негативними явищами, без сумніву, оганьблювання є найрозповсюдженіше та найотруйливіше.

Оганьблювання то не є жадна критика. Ні один авторитет не уникне критики, коли він не посідає почуття самокритики та не дбає добрих рад для уникнення хиб, але те-ж не викличе почуття авторитету той, хто з трибуни чи з сторінок часописів ганьбить тих, що чесно служать своєму народові, тих, що працюють над рішенням проблем для будуччини свого народу.

Ці оганьблювачі з претенсіями на політиків та вождів народу звичайно не усвідомлюють собі, що для чинности, як на полі політичному, так і культурному, не тільки треба мати освіту, але й виховання, а їм бракує не тільки виховання, але, звичайно, і справжньої освіти.

Доба повоенна як раз визначається стремлінням до поверхової освіти, до освіти з часописів та з дешевих брошур — відчувається великий брак в систематичній освіті, в освіті науковій та книжній, а культура, культурне життя як раз і вимагає глибоких досліджень, глибокого думання, на що люди з освітою поверховою не тільки що не придатні, але і шкоди великі роблять суспільству, з завзяттям одчайдухів кидаючись вирішувати проблеми, що їм не під силу. Робиться при цьому балага галасу, багато неспокою, що тягне за собою марновання енергії, марнування часу.

Проявом культури, як одиниці, так і в цілому суспільстві є етика та естетика — де етика являється джерелом динаміки мислення, є душею культури, а естетика її формою. В нашу добу бракує суспільству етики, бракує естетики, бракує культури. Ми мусимо дбати про повернення до нашого життя культурних відносин, до привернення культури.

Осягнута освіта, осягнуте матеріяльне забезпечення не може нас зробити задоволеними, а тим більше щасливими, бо скупчилася перед нами велика кількість невирішених проблем, що вимагають від нас для свого вирішення поглиблення освіти та широкого виховання.

Кажуть, що світ є відкритою книжкою, але... не завжди і не для кожного. Безліч явищ в природі, тисячі ділянок людської

праці цікаві тільки для того, хто є озброєний знанням, яке йому допоможе з'ясувати причини тих явищ та — зміст праці.

Можна твердити, що обсяг зацікавлення, широчінь кругозору, а так само багатство й глибина мислення є цілковито узалежнені від духового розгляду кожної людини. Мислення це є динаміка, є творчість людини, це оформлення людського «я». Але в нашу добу, на шкоду нам усім, величезна кількість людей не хоче оформити свого «я», не хоче свого мислення, живе вона синдикалізованим мисленням, живе синдикалізованими поглядами, а це все допомагає творенню нездорових ставових поглядів. Індивідуальне мислення для багатьох мільйонів стає зайвим, а так людина стає менше чутливою, менше живою, бо-ж чоловік є живий доти, доки є він осередком руху та своїх чинів. Він творить та є ініціативним, а цим різниться від людей, що ще за свого життя погодилися бути мертвими. А так з сумом констатуємо великий упадок культурних потреб в мільйонових масах, упадок, а то й дегенерацію духа у цілих поколіннях. Ото-ж не можна дивуватися, що як раз в нашу добу мільйонові маси людей йдуть за поверховими гаслами та переймаються екзальтованими ідеологіями, або йдуть за політичними шулерами. Ото-ж не можна дивуватися, що локаї та шулери від політики радо послуговуються оганьблюванням своїх противників. Є тоді якийсь лік проти цієї пошести, що в спосіб просто трагічний дегенерує та притуплює духа мільйонових мас? Поодиноким ліком залишається та й буде ним у всі часи безстороння пошана до фактів.

Научити-ж поважати факти, себ-то дійсність зможе тільки наука, що озброює духа людського знанням. Але в такій-же мірі, як і безсторонній наукою озброєний дух, є важливий і дух такту, озброєний засадами гуманності. Так, освіта і виховання є єдиним ліком проти панування демагогів, нечесних політиків та всіх тих, що оганьблюють те, чого не розуміють або не хочуть розуміти.

Ганьблення є явищем загальним і так старим, як є старе людство, але його треба поборювати, бо забирає воно багато енергії, забирає багато часу. Ми, українці, мусимо особливо уважно подумати над цією хворобою та подбати, щоб вона не поширювалася в нашому суспільстві. Маємо багато ворогів, що видають значні кошти для поборювання наших змагань, на утримання агентів, що ганьблять те, що є для нас святим, — а тут в нашому суспільстві об'являються час від часу суб'єкти, що добровільно і на користь нашим ворогам ганьблять тих, що кров і нерви віддають на вирішення проблем, що скупчилися перед народом українським. Оганьблюють, бо бракує їм справжньої освіти, бракує їм виховання, бракує їм етичних засад.

Олекса Тур

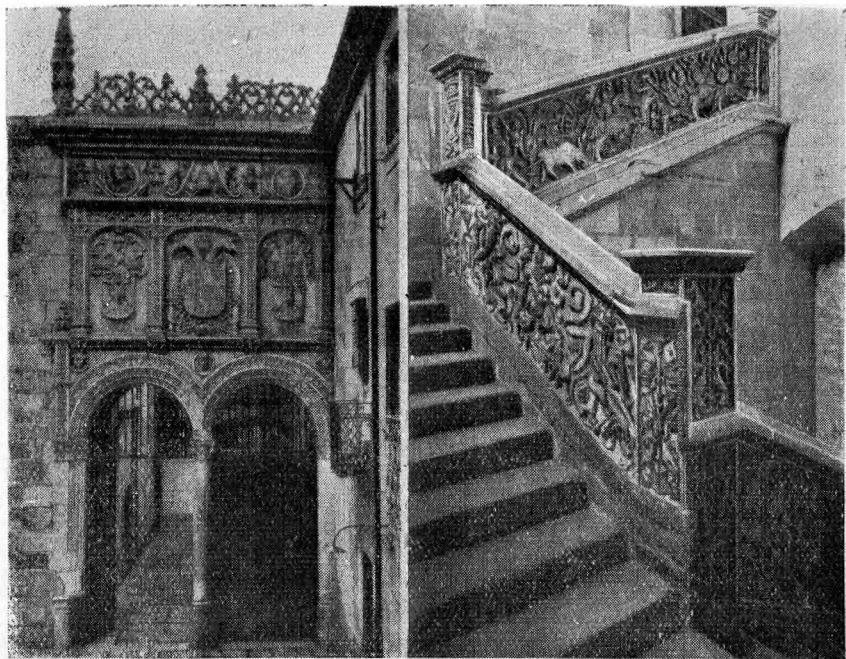
За кордонами Іспанії іменем генерала Франка звичайно, як її теперішнього провідника, упрощено охрещують увесь новий рух. Або ще говорять про іспанських націоналістів. Це те-ж дуже загально. Сума внутрішнього змісту руху є значно складнішою.

Коли знаходиться в теперішній Іспанії якась рівнодійна нових сил, що її складають, то це передусім завдяки армії, як великого авторитету оборонця країни. Звідти, розуміється, і головна роля в русі ген. Франка, як представника армії. І на початку руху — це була військова диктатура, чим у великій мірі він є і зараз. Влада на місці виконувалась військом — скрізь, в кожній місцевості військової коменданти.

Але армія не представляє в звичайних умовах країни політично. Генералові Франкові необхідне було опертя на конструктивні політичні сили, що мають тенденції край представляти. Сил таких знайшлося кілька. І треба подивляти, як такі самі різнородні сили, не стали виключати одна одну, — хоч на перший погляд сили ті цілком протилежні, — знайшли спільний ґрунт для об'єднання своїх зусиль для досягнення спільної всім вищої мети. Цим спільним ґрунтом була Іспанія, — «велика і вільна». Осередком, коло якого різні сили поєдналися, була армія, що вже несла прапор свободи й відродження в руках, на чолі з генералом Франком.

З перших днів повстання війська проти сумної дійсності, в якій Іспанія опинилась три роки тому, до нього приєдналися одразу так звані «карлісти», які гадали, що прийшов час для здійснення їх давніх мрій. Це монархичний рух, який протиставляє себе одначе монархичному напрямку, що представлявся бувшим іспанським королем Альфонсом XIII, — отже династичне розходження, — та зве себе «традиційним», хочаби тим сказати, що це саме він являється дійсним іспанським монархізмом. Осередком цього руху є провінція Навара, — бивше Наварське королівство, — по сусідству з Францією. Там цей рух настільки сильний, що опанував одразу життям тієї провінції, виставив своє добровільне військо, крім регулярної іспанської армії, чим і спричинився багато до того, що та вся область Іспанії до океану в більшості своїй звільнена була від комуністично-анархичного панування з самого початку повстання армії. Це так звані разом з тим «рекетисти». Носять вони на голові червоні берети, хоч їх мрією є монархія.

Але рекетисти це не єдині монархисти, що борються за відновлення іспанської монархії. Є ще й монархисти сторонники короля Альфонса XIII або його нащадків. Ці ходять в зелених беретах. Вони настільки нечисельні, що не спромоглися на сфор-

Гарні взірці іспанського будівництва

Зліва — вхід до «Інституту» в Саламанці — школи учителів.

Зправа — сходи університету в Саламанці

мовання власних військових частин для фронту, а мають лише свою політичну організацію та місцеві військові відділи, так як збройну силу творять в Іспанії зараз всі, хто лише зброю носити може.

Підтримання зусиль армії для звільнення краю йшло в іспанському громадянстві по різних лініях. Саме життя, як воно було склалося, формувало і виставляло ті сили, що були здібні краю боронити. Армія, заховуючи за собою верховне керування тією боротьбою, не надавала згори якогось політичного зафарблення тій боротьбі, що була перед усім загально-національною, та старалась об'єднати всі ті сили, що для боротьби можна було використати. І ми бачимо наряду з двома монархічними організаціями ще й партію, що вийшла вже з надр республіки, так звану «акціон популяр» — «народню акцію». Ця партія одначе нечисленна і не має великого впливу, що не перешкоджає їй теж мати свої військові відділи.

До дуже активної участі в житті нової Іспанії та її боротьби приголосилися і нові сили, що переважно об'єднують молодь і яким на ім'я — «фалангісти». Це націоналістична організація. Одягнені в синє, з чорними шапочками пиріжком, — їх можна бачити скрізь. Гімназійна й студіююча на вищих школах молодь, урядовці і навіть робітники творять її кадри. Їх знак — п'ять перев'язаних стріл, які можна знайти в старій іспанській орнаментіці, отже знак із глибокої іспанської давнини. Вони дуже чисельні. По своєму числу це головна з партій, що підпирають генерала Франка. Вони на фронті мають свої дивізії, так само як і рекетисти. Можливо, що їхніх військових відділів більше, ніж монархичних, бо число членів тієї партії на просторі, де розповсюджується нова влада, доходить до одного мільйона.

Всі ці згадані угруповання силою обставин мусіли були подбати про сформування своїх військових частин передусім для боротьби за Іспанію. Але кожне з тих угруповань, явна річ, переслідує і свої «партійні» цілі. Щоб уникнути непорозумінь між ними ген. Франко у всіх військових частинах, як фалангістів, так рекетистів та інших, призначив для командування старшин од себе, чому збережено єдине командування збройними силами.

Я вже згадав, що з чотирьох політичних організацій, що підтримують генерала Франка, двоє з них являються слабшими. Головними силами являються рекетисти й фалангісти. Рекетисти в армії можливо знаходять більше співзвучності. Рух той до того старий і зрозумілий. Фалангісти — це новина, це молодь, це радикальна зміна старого укладу життя й відносин, може навіть одрив од багатьох старих норм, «традицій» в самому широкому, так мовити, іспанському смислі. Поскільки я міг зрозуміти, існують побоювання того, що як би дальшу долю Іспанії вирішали фалангісти, вона могла б здаватись багатьом іспанцям мало іспанською, якоюсь новою. І це саме тому таке значіння надається там слову «традиційна», що значити може продовження чогось усталеного, що має коріння в глибокому минулому і що хотілося б зберегти на майбутнє.

Саме за мого нобуту в Іспанії сталася там подія великої ваги — це об'єднання рекетистів з фалангістами у свого роду федерації, що назвалась іспанською фалангою, як називаються ті, що й є фалангістами, а крім того до тієї назви придано слово «традиційна», вже од рекетистів. Таким чином створилась та єдина могутня організація, що вирішить устрій нової Іспанії. І дійсно. — думали фалангісти, — наприклад, Італія є монархією, але є націоналістична; чому не можливе об'єднання з рекетистами? Рекетисти певно міркували, що в монархії уряд може бути й націоналістичний, з чим треба було б рахуватись, як з можливістю, і що не мусить служити причиною для розділення сил нації тепер, у критичну хвилину. Як би там не було, ми стоїмо перед фактом об'єднання в Іспанії монархо - націоналістичних сил під проводом армії.

Із «Старої Катедрі» в Саламанці

Зліва — Virgen de la Vega — Богоматір із золота, осипаного різними дорожочінними каміннями, очі в обох фігур з чорних діамантів. Цю статую застраховано в дванадцять мільйонів золотих песет.

Зправа — одна з колон Старої Катедрі

Це, коротко говорячи, ті сили, що творять нову Іспанію. Але не можна не згадати про великий вплив, коли ходить про широкі народні маси, католицизму, отже церкви. Звичайно ми маємо про католицизм поняття по тих католицьких країнах, які ми бачили. Але щоб побачити гарячий, палкий католицизм, треба їхати до Іспанії. Я бував у багатьох католицьких країнах, в тому числі і в Італії, в якій знаходиться осередок католицизму. Але ні в одній країні зовнішні вияви католицької віри мене так не вразили, як в Іспанії. Як там моляться люди в костелах, особливо жінки, приймаючи подобу хреста. В одному костелі я бачив тих

самих старшин - рекетистів що-дня, — заходив я до того костела що-денно по дорозі в тій самій годині полюбуватись на розкішне внутрішнє убранство. А в Саламанці запропонував мені один студент місцевого університету свою поміч оглядати місто, коли зауважив, що я чужинець і цікавий місто оглянути. Коли ми з ним заходили до якогось костела, він мене все залишав на кілька хвилин, ставав навколюшки і молився, а потім ми той костел оглядали. І скільки тих костелів! Є міста, що мають, наприклад, десять тисяч душ населення і десять костелів, при кожному з яких штат священиків. При катедрі в Саламанці 25 священиків. Отже католицька організація там доходить, певно, своїх верхів, що значить, що вірні обслужені в найбільшій степені. А до того які відбуваються урочисті служби Божі. Наша українська історія так склалася, що нам трудно бути безсторонніми, коли говорити про римо-католицизм. В Іспанії українець на католицизм дивиться, можливо, іншими очима. Але таких урочисто-гарних католицьких служб я не бачив ще ніде. І ніде я ніби не бачив такої кількості різних свічок по церквах, що горять перед образами іноді цілим лісом. Можливо, що в Іспанії зараз якесь спеціальне релігійне піднесення в цю добу. Мушу признатися, що взагалі мені ще ніде не приходилось бачити такої одухотвореної служби, як одного молодого худорлявого священика в Саламанці, що був як би не від цього світу, з очей якого ляглося якесь світло і дсброта. Правда, на голові він мав монаший каптурик. До служби-ж його прислухалось дуже багато людей.

Часто іспанські церкви в середині мають великі багатства. Не треба дивитись, що іспанська церква іноді неохайна з вигляду, або вже ніби розсипається од віку. В середині можна знайти образи найславніших майстрів, гарне мистецьке оформлення убранства, надзвичайної вартості й краси дорогоцінності. Гра денного світла, що перепускається до середини костела через спеціальні менші вікна з кольоровим шклом, іноді дуже гарна. Треба думати, що іспанцям добре молитись по таких костелах, і видимо про це хтось думає.

Іспанці—великі католики. Вони цим ніби й гордяться. У них навіть були члени королівського дому, до імени яких це слово «католик» придавалось для підкреслення релігійности. Все це має свій вплив та значінна. Тому я вважаю, що й католицизм відіграв велику ролю в подіях, що тепер в Іспанії розгорнулись. Хіба не цим поясняється і ті мордування їхніми більшовіками духовенства, що перейшли перед нами? Заслугу католицизму вже навіть відзначено новою владою, коли цими тижнями звільнено всі маєтності релігійних громад та організацій від державних податків.

Наступною помічною силою, що відіграла свою видатну ролю, це була пропаганда. Ділянка, на яку колись у нас так мало зверталось уваги, але яка віддає велику службу та допомагає

створенню відповідних настрів, яка їх оформлює й до відповідних каналів скеровує игсді підсвідомі рухи й поривання.

Пропаганда — це велике мистецтво — стоїть в Іспанії добре, бо є тепер і дуже добрі її учителі. Скерована вона у двох, правда, річищах — монархичному й націоналістичному. Але ті два напрямки, як я вже зазначив, перестали як би конкурувати чи поборювати один одного, а кожний працює в своєму напрямку, не зачіпаючи другого.

Сума всіх впливів, які відчуває тепер маса іспанського народу в сполученні з тими патрістичними почуттями, які вона має в своїй душі, й створює ті загальні настрої, які ви здibuєте в новій Іспанії повсюди.

Передусім це свідомість потреби єдиного ведення й єдиної команди. «Франко єдиний провідник» — це гасло яке скрізь і завжди, при всякій нагоді протиставляється хаосу й розбиттю з протівного боку. «Єдина, вільна й велика» Іспанія — це друге гасло, що у всіх на устах. А разом вони як би становлять зараз той вищий, найбільший закон, який панує над усім новим іспанським життям.

Семен Нечай

(Далі буде)

З ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Заходи в справі піднесення робітничої дисципліни в С С С Р. — Підготовлення до з'їзду В К П (б). — До ситуації в совітах.

Вже довгий час в своїх оглядах ми не порушували тем, яким присвячували їх від ряду років. Від кількох місяців ми не спинялись на справах і відносинах в совітській державі. Не була випадковою ця наша перерва. При тому цензурному режимі, який панує в совітах, коли совітська преса відбиває насамперед життя і посунення керуючих там чинників, ми, в силу необхідности, в своїх оглядах найбільше місця мусіли уділяти саме розгляду і оцінці діяльности і політики пануючої совітської верхівки, могли ми подавати дуже небагато матеріялу, який би характеризував справжнє життя і відносини в низах народніх, бо саме цих матеріялів бракувало в совітських джерелах. Для свого часу цей огляд діяльности совітських урядових установ був річчю конче необхідною і потрібною; совітські експерименти глибоко вривувались в життя народне, викликали там поважні пертурбації, творили нові процеси, спричинювались до виникнення в ньому нових з'явищ; при цих обставинах було вказаним як найбільшій слідкувати за всіма посуненнями урядових кол.

Масмо вражіння, що в цьому відношенні в совітській верхівці і в совітському житті на протязі останніх місяців зайшли поважні зміни. Можливості кожного режиму, навіть коли розходиться про політику експериментів, — обмежені. Неминучий завжди момент вичерпання цих сил і можливостей. Може ще режим існувати силою інерції, може ще діяти його

карний і адміністративний апарат, але можливостям для його керування народнім життям вже покладено край. Бо він має до діла з новою ситуацією, з новими силами в державному житті, які він собі підпорядкувати не може, перед якими він безсилый.

На повільне вичерпання можливостей совієтського режіму ми не один раз вказували в наших оглядах. Ми зазначили, що національні рухи в СССР, поволі наростаючи в своїй силі і значинні, творять ту основну руйнуючу силу, яка приведе до ліквідації СССР. Ми спинялись на окремих етапах самоліквідації керуючої совієтської верхівки, на її безрадності знайти вихід з того становища, внутрішнього і міжнародного, в якому опинився совієтський союз. Маємо вражіння, що на протязі останніх місяців цей процес самовичерпання совієтського режіму досяг свого апогея. За ним лишається тільки механічна сила інерції, яка, правда, ще може наоїти чимало лиха, але коло його можливостей вже замкнулось. Тим-то і мають тепер значно менший інтерес посунення совієтської влади. В них совієтська влада, вичерпавши свою творчість, лише повторює сама себе; ці посунення, які не дали позитивних наслідків в минулому, не дадуть їх очевидно і тепер. Через те і не спиняли ми довший час уваги читачів на тому, що твориться в совієтській верхівці.

* * *

Регіструючи головні посунення совієтських чинників за останній час, мусимо відмітити серед них, як основні, два; це — постанова уряду про заходи для піднесення робітничої дисципліни і постанову ЦК ВКП (б) про скликання чергового 18-го з'їзду ВКП в місяці березні. На розгляді цих чергових спроб совієтської верхівки вплинути на розвиток подій в СССР ми і спинимось.

Постанова совієтського уряду про заходи для піднесення робітничої дисципліни це — новорічний гостинець Сталіна для пролетаріяту СССР. Посилаючись на численні випадки самовільного залишення праці робітниками, на марнування робочого часу, опізнєння на працю, прогули, неправильне використання відпусток тими, кого постанова зараховує до ворогів народу, нове розпорядження заводить нові обмеження для робітників, встановлює суворі кари для всіх, що порушають розпорядок праці. Для всіх працівників в СССР заводиться система робочих книжок, без яких ніхто не може бути прийнятий на працю. Тим мається на увазі перешкодити постійній флюктуації робочої сили, постійним змінам місця і закладів праці робітниками, мається на увазі зарадити тому лихові, яке від років нищить нормальний перебіг виробничих процесів в СССР. Встановлюється система поважних кар за опізнєння на працю і марнування робочого часу. При цій самій нагоді обмежується право робітників на відпустки, зокрема змінюються на гірше норми, що регулювали право на відпустку для вагітних робітниць.

Хто слідкував за робітничою політикою совієтського уряду на протязі останніх років, той знає, що в цьому новому розпорядженні нема в його основних підставах нічого нового. Система низьких платень при максимальній експлоатації робочої сили складає основний зміст і основний програм совієтської робітничої політики від ряду років. Така само вже давно совієтська влада не спиняється перед найтяжчими репресіями проти робітників. Мала вона вже досить часу, щоб переконатись, що системою одних репресій налагодити нормальний перебіг виробничого процесу неможливо річ. Але зміна робітничої політики тісно зв'язана з радикальними реформами загального напрямку совієтської господарської політики, на які керуючі совієтські чинники здобутись вже не в силі. Тому в новому розпорядженні вони обмежуються лише побільшенням і удосконаленням системи репресій, виразно стають на шлях політичного трактування робітничої справи, проти якого за царських часів, в період своєї революційної молодости большевизм колись провадив таку уперту боротьбу.

Не треба бути пророком, щоб сказати, що ця нова постанова не дасть тих позитивних наслідків, яких сподіваються від неї совітські чинники. Може вона викликати лише цілком інший, небажаний для них ефект. Закордонна преса принесла цілу низку звісток, що в зв'язку із спробами переведення в життя цього нового посунення совітської влади в цілому ряді робітничих осередків виникли страйки і робітничі заворушення. Очевидно, не маємо можливості перевірити ці інформації, але мусимо признатись, що видаються вони нам дуже правдоподібними.

* * *

Друге посунення совітських чинників, над яким ми хочемо спинитись, це постанова про скликання в березні місяці 18-го з'їзду ВКП(б). На з'їзді, очевидно, основною і головною точкою має бути заповіджений доклад Сталіна. Крім цього, на порядку денному стоять точки про програму третьої п'ятилітки і про зміну партійного статуту. Тези резолюцій в цих двох останніх справах вже оголошені в совітській пресі.

Програму третьої п'ятилітки намічає темпи зросту окремих галузей промисловости, уділяючи, як і давніше, основну увагу зростові важкої індустрії; так само, як в програмі другої п'ятилітки, міститься тут обіцянка про задоволення потреб населення в продуктах споживчої промисловости, про дальше піднесення матеріяльного і культурного рівня народніх мас. Єдиною новиною в цих тезах, в порівнянні з тим, що свого часу говорилось і писалось з приводу першої і другої п'ятилітки, це — згадка про необхідність, у зв'язку з сучасним міжнароднім становищем, створення резервових запасів харчів, топлива і промислової сировини.

Так само нічого не містять тези про зміни в статуті партії. Прокламований в тезах режим внутрішньої партійної демократії, виборности партійних установ і припинення загальних чисток — це висновок із проголошеного Сталіним перед роком гасла про необхідність уваги до інтересів рядового партійця; ми вже мали можливість не лише читати довгі коментарі до того в совітській пресі, але й переконатись, як виглядає внутрішньопартійна демократія і виборність партійних установ на практиці. Так само запропонована тезами зміна статуту в напрямі зрівняння умов вступу до партії для робітників, селян і інтелігенції — це розвиток і висновок з проголошеної Сталіним теорії про безкласове громадянство в ССРСР, а ця теорія висунена ще на загально-союзному з'їзді совітів при ухваленні нової конституції. Те нове, що дійсно є в тезах і що дуже мало в'яжеться з режимом внутрішньопартійної демократії, це дальше збільшення впливів і ролі ЦК і дальше обмеження прав загальнопартійних з'їздів шляхом перенесення права часткового поновлення ЦК на партійні конференції.

Оголошені отже матеріяли, які будуть запропоновані до ухвали з'їздові, не містять нічого нового і уявлять собою лише дальше повторення тих самих гасел, тих самих провідних вказівок, якими совітська верхівка йшла від ряду років. Так, ніби не було і нема тих подій, що довели до небувалого загострення внутрішньопартійного становища в ССРСР, тих фактів міжнароднього порядку, що ліквідували впливи ССРСР в Європі і привели до його повної ізоляції. Єдина наразі можливість існує, що якісь нові слова і несподіванки принесе доклад на з'їзді Сталіна. Але, коли зважити що оголошені і розглянені вище матеріяли для з'їзду були вироблені й ухвалені під безпосереднім керівництвом і найближчій участі Сталіна, імовірність таких несподіванок буде мінімальною.

Совітські чинники повторюють самі себе в своїх заходах в області робітничої політики. Так само не можуть вони знайти ані нових слів, ані нових гасел, коли розходиться про справи партії.

Ми зазначили на початку нашого огляду, що вичерпання сил і можливостей совітської влади в останніх місяцях дійшло до свого апогею. Чи не знаходить ця наша теза свого підтвердження в останніх посуєнєннєх совітських чинників у справах робітничої політики і підготовки партійного з'їзду.

Хто уявляє собі той комплекс ідеологічних, чуттєвих і волевих моментів, який об'єднується під загальною назвою большевизму, той знає, яку колосальну роль відіграють і яке вилучезне місце в ньому займають такі категорії, як пролетаріят і партія. Вони для большевизму були найвищими і найбільшими вартостями, які давали основний зміст для життя і боротьби. Вони для большевизму були колись тим, що давало підтримку в усіх невдачах, що давало сили переносити довгі роки тюрем і заслання. Пролетаріят і партія були для большевиків поняттями, що перейняті своєрідною містикю. Ще не так давно, читаючи звідомлення про виступ Бухарина на його процесі, могли ми переконатись і відчутти, які переживання і яке відношення викликало у старих большевиків друге з цих сакраментальних гасел, гасло — партія.

Яку зміну ми бачимо тепер! Ті категорії, що давали колись імпульс до виявлення найбільшої творчості і енергії, вже безсилі оживити і підбадьорити старечу безсилість і вичерпаність керуючих комуністичних чинників. Коло вже для них замкнулось і вони не можуть здобутись на щось инше, як на повторення своїх власних колишніх думок. В своїй старечій вичерпаності вони не бачать чи не можуть уже бачити цілком зміненних обставин і думають врятуватись від неминучої смерти згадками про свої колишні часи, коли вони ще мали силу.

Все виразніше і ясніше стає, що большевизм і совіти ту роль, яка їм була суджена історією на Сході Європи, вже відіграли. Стоїмо ми на передодні нових подій і нової епохи.

В. С.

З нагоди 125-тиліття народження пророка визволення
України

ТА Р А С А Ш Е В Ч Е Н К А

в неділю, 12 березня с. р., в Українській Православній
Церкві в Парижі — 96, Bd. Auguste Blanqui — відправ-
лено буде по службі Божій урочисту панакхиду.

ХРОНІКА

З Великої України

— Ювілейні фальшования ідей Шевченка. Як повідомляли «Известия» з 16. II с. р., мало відбутися в Києві відкриття, 6 березня, пам'ятника Т. Шевченкові в парку проти університету. Вся різьбярська композиція Манізера перейнята московським централізаторським і асиміляторським духом в такій мірі, що цілий пам'ятник є властиво найгіршого роду знущанням з великих ідей українського гeнiя і найкращих почувань українського народу. Треба сподіватись, що вік цього пам'ятника довгий не буде.

В такім-же дусі відбуваються й інші приготування до «святкування» ювілейної річннці. «Правда» з 26. II повідомляє: «В Києві, в будинку Академії Наук УССР, переводяться останні приготування до відкриття ювілейної вистави українського поета-революціонера Т. Г. Шевченка. Найвартісніші експонати розподілено на такі групи: совітський уряд і партія Леніна-Сталіна про Шевченка, про національну політику, про український народ; боротьба Шевченка проти українських дідичів; Шевченко і культура великого російського народу...» і т. д. Після цього зазначення відділів експонатів можна було б властиво чекати, що на виставі буде й статистика українців, замордованих, засланих і винищеним голодом заходами московського уряду.

«Правда» з 27. II подає в статті, заголованій «Велике свято українського народу», між іншим, і такі перлини асиміляторської демагогії: «Ювілей Шевченка є святом совітської соціалістичної культури. В реченні «І вражою злою кров'ю волю окропите...» він закликає до нищення панів і царів, (але, борони Боже, не москвинів). Він був злучений з українським, російським і казахським народом спільною долею під владою царя і дідичів. Шевчен-

ко знаходить вихід з страшного світу в поступових ідеях революційної демократії, які споріднювали його з найкращими представниками Росії — Герценом, Добролюбовим, Некрасовим. З російським народом був Шевченко злучений цілим своїм життям, він користався з його культури, писав його мовою свої повісті і щоденник...» І ні слова, розуміється, про скрутий московськими кайданами український народ, який русифіковано, та про російську пензурку, чому в тодішніх умовах часто вживалося російської мови для по суті українських творів.

В «Известиях» з 27. II видруковано на цілу сторінку нарис життєпису Шевченка, яким дається образ українського поета в кривім дзеркалі московської уяви. В нм стерто і викривлено все, що робить Шевченка передусім борцем за національне визволення українського народу. Намагатися зробити з творів Шевченка знаряддя асиміляції це те-ж саме, що заливати вогонь оливою.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

— Преса з Карпатської України в Бібліотеці. Надходять тепер до Бібліотеки з Карпатської України такі нові видання: «Нова Свобода», «Наступ», «Нація», «Нова Сцена», «Говерля».

В Женеві

На могилу св. пам'яті Павла Чижевського, що спочивав на кладовищі St.-Georges в Женеві, 2 березня поклав квіти Пан Голловий Отаман Андрій Лівницький разом з паном В. Прокоповичем.